

Bemærkninger til forslaget til folketingsbeslutning

1. Almindelige bemærkninger

1. Baggrund

På Den 76. Internationale Arbejdskonference i Genève i 1989 vedtoges den som bilag 1 aftrykte konvention nr. 169 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater.

Konvention nr. 169 er en revision af ILO's konvention nr. 107 fra 1957 om beskyttelse og samfundsmæssig indpasning af indfødte og andre stamme- og stammeligende befolkningsgrupper i uafhængige lande. Konvention nr. 107 har været genstand for kritik, fordi den forudsætter, at den indfødte befolkningsgruppe skal opgive sine karakteristika og lade sig integrere. Danmark har ikke ratificeret konvention nr. 107, idet man efter grundlovsændringen i 1953 anså grønlænderne som en ligestillet del af den danske befolkning men dengang ikke tillige som en urbefolkning.

Ændringerne i den reviderede konvention vedrører primært to forhold, dels anerkendelsen af betegnelsen »folk« (peoples) for de grupper, der i den tidligere konvention betegnedes »populations«, og dels retten for disse folk til udnyttelse af deres traditionelle landområder. Det engelske ord »indigenous« har tidligere været oversat til henholdsvis indfødte og urbefolkning, men er i konventionen nu oversat til oprindelige folk.

Konvention nr. 169 der trådte i kraft den 5. september 1991 er november 1994 ratificeret af følgende lande: Bolivia, Colombia, Costa Rica, Mexico, Norge, Paraguay og Peru.

Konventionens hovedsigte er at sikre respekt for de oprindelige folks traditionelle livsform, herunder deres sociale, kulturelle, religiøse og åndelige værdier.

Den oprindelige befolkning i Grønland, Inuit, er omfattet af konventionens art. 1, hvorfor konventionens 44 artikler har betydning for Grønland.

Konventionen er generelt præget af, at den navnlig er beregnet på oprindelige folk mv., som er i mindretal i det land, de bor i, og som derfor har behov for beskyttelse gennem særlige retsgarantier.

Ved en forespørgselsdebat i Folketinget den 23. november 1993 om opfølgningen på de oprindelige folks år, blev der fremsat forslag til motiveret dagsorden (Dagsordensforslag nr. D 11). Forslaget der blev enstemmigt vedtaget, opfordrer regeringen til bl.a. at sikre, at spørgsmålet om ratifikation af ILO-konvention nr. 169 af 27. juni 1989 snarest afklares.

2. Grundlovens § 19 – Folketingets samtykke

En ratifikation af konventionen vil bl.a. indebære, at Danmark påtager sig en folkeretlig bindende forpligtelse til at opretholde en retstilstand, hvorefter den oprindelige grønlandske befolkning skal konsulteres, inden der iværksættes eller tillades programmer vedrørende udforskning eller udnyttelse af mineraler eller underjordiske ressourcer, jf. konventionens artikel 15. En ratifikation vil endvidere indebære, at Danmark påtager sig en folkeretligt bindende forpligtelse til at sikre den oprindelige grønlandske befolkning del i udbyttet samt til at sikre den oprindelige grønlandske befolkning en rimelig erstatning for enhver skade, der er en følge af den pågældende virksomhed.

Det er regeringens vurdering, at visse af de forpligtelser, som Danmark påtager sig ved en ratifikation af konvention nr. 169, efter grundlovens § 19 er af »større betydning«, og derfor skal forelægges for Folketinget.

Regeringen finder, at konventionens kapitel II om rettigheder til landområder ikke er til hinder for en dansk ratifikation, men at der skal afgives en erklæring, der sendes til ILO sammen med ratifikationen af konvention nr. 169. Erklæringen redegør for ejendomsretsbegrebet i Grønland, og er optrykt som bilag 2.

3. Resolution

Til konventionen er knyttet en resolution om ILO-foranstaltninger vedrørende oprindelige folk og stammefolk. Resolutionen er optrykt i beretningen om Den 76. Internationale Arbejdskonference i 1989. Resolutionen opfordrer regeringer, internationale organisationer og specielt ILO til at opprioritere arbejdet med konsekvenserne af det på arbejdskonferen-